

MESTSTOFFEN, WAAR KOMEN ZE VANDAAN EN WAAR GAAN ZE NAARTOE?

De wereldbevolking groeit. Er is meer voedsel nodig. Meer voedsel betekent ook meer meststoffen. Zullen de noodzakelijke meststoffen beschikbaar blijven voor kleine, zeer intensieve en dus specifieke teeltgebieden zoals Vlaanderen? En tegen welke prijzen? Deze vragen stelden we ons bij het begin van dit late groeiseizoen.

.....

ECONOMIE

Jacques Van Outryve

Om aan het antwoord op onze vragen te komen, gingen we te rade bij de verschillende meststoffenfabrikanten in ons land en in de onmiddellijke omgeving. De blijvers zijn wereldspelers geworden. Hun ene oog is gericht op de wereld, waar de grote groei van de landbouw en dus van hun omzet verwacht wordt. Hun andere oog rust echter nog steeds op de lokale landbouw. Dat is een geruststelling. Maar voor hoelang nog, want de uitdagingen zijn groot? Je vindt de gesprekken met zeven fabrikanten (leden van de Belgische brancheorganisatie Belfertil) en de meststoffen(groot)handel in het jongste nummer van

ons halfmaandelijkse magazine *Management&Techniek* (2013/7). Daarin lees je waarover we ons wel en geen zorgen hoeven te maken. Ze houden allemaal rekening met en steunen zelfs in belangrijk mate op de lokale landbouw, zeker wat onderzoek, productontwikkeling en innovatie betreft. Dus we zullen nog niet snel verstoken blijven van nieuwe producten en de nieuwste toepassingen op maat van onze intensieve land- en tuinbouw, rekening houdend met onze strenge product- en milieuwetgeving. Maar zelf hebben zij ook met die strenge wetgeving te maken wat hun productieproces betreft, bij gebrek aan een daadkrachtig Europees energiebeleid en andere hoge kosten. Toch zijn ze niet van plan om zomaar te vertrekken. Wat houdt hen hier?

Een van onze troeven is onder meer de aanwezigheid

van die performante lokale land- en tuinbouw, maar ook de ligging en de logistiek. Logistiek is het organiseren, plannen, beheren en uitvoeren van de goederenstroom. Wij zijn de poort op de wereld. Die goede ligging en logistiek werken langs twee kanten. Ze hebben tot gevolg dat Europa een open markt is. Meststoffen komen binnen. Meststoffen gaan buiten. "Dat is ook een troef voor de lokale landbouw", zegt de meststoffenhandel. Aan meststoffen zal het de Vlaamse land- en tuinbouw dan ook niet ontbreken, al doet die meststoffenhandel liefst handel met betrouwbare, lokale producenten.

Na de zeepbel

Beschikbaarheid van meststoffen zegt niets over de meststoffenprijzen. Nadat de zeepbel op de wereldmarkt van de stikstofmeststoffen in 2008 openbarstte, is iedereen voorzigtiger geworden, zeker zij die hun broek gescheurd hebben. En die vond je in elke schakel van de keten. Sindsdien kwam een einde aan het jaarlijks weerkerende, dus voorspelbare meststoffenprijzenmodel. Prijzen zijn wereldmarktprijzen geworden. Stikstofmeststoffen worden met elkaar vergeleken, ook al hebben ze een totaal verschillende samenstelling en werking. Op de wereldmarkt is Europa prijsnemer, want we zijn veel te klein om de prijs te bepalen. De schommelingen van de meststoffenprijzen zijn nieuw. Ze komen bovenop de schommelingen van de prijzen van de eindproducten in de landbouw. Wat nu gedaan? De prijsrisico's in alle schakels van de keten nemen immers toe. Alle fabrikanten zijn het eens over de belangrijke rol die de meststoffenhandel speelt in de keten en zijn bereid een langdurige relatie met die meststoffenhandel te onderhouden, want meststoffen worden het jaar rond op grote schaal geproduceerd om competitief te blijven en moeten dus ook het jaar rond afgenomen en ergens opgeslagen worden. Vandaar ook de noodzaak van export naar die kanten van de wereld waar de groeiseizoenen andere tijden kennen.

Een wereldgebeuren

De meststoffenindustrie is een wereldgebeuren, zoals ook bepaalde delen van de landbouw een wereldgebeuren geworden zijn. Minerale meststoffen zijn een noodzaak, vaak als aanvulling op organische bemesting. Waar halen de meststoffenfabrikanten hun N, P en K vandaan? De N komt uit de lucht (foto 1). De P uit de

Wanneer producenten van meststoffen geen of minder voorraden willen aanleggen, moeten anderen dat in goede verstandhouding voor hen doen. Centrale opslag bij de meststoffengroothandel en lokale opslag bij de lokale handel. Bart Deckers (Scoriethom) en Johan Gyssels (Aveve-zaakvoerder Waarschoot) zijn een voorbeeld hoe Aveve met deze meststoffentandem de uitdaging aangaat om prijsschommelingen te lijf te gaan met opslagcapaciteit.

fosfaatmijnen en de K uit de zoutmijn. Dus uit de lucht en uit de grond. Aan lucht zal het ook in de toekomst niet ontbreken. Maar wat met de energie, de aardgas, die nodig is om de stikstof uit de lucht te binden en beschikbaar te stellen aan de plant? Vlinderbloemigen hebben geen energie en fabriek nodig. Ze zetten de stikstof uit de bodemlucht zelf om tot ammoniak, dankzij de kleine fabriekjes aan hun wortels vol bacteriën (rhizobium). Biotechnologen hopen nog steeds dat ze die eigenschap ook in andere planten kunnen inbouwen. De meeste planten moeten dus wel een beroep doen op een industriële binding van luchtstikstof met aardgas, om de stikstof onder vorm van nitraten, ureum of ammoniak ter beschikking te hebben. Hiervoor is – zoals gezegd – aardgas nodig als energiebron en als grondstof. Dat aardgas maakt 70-80% uit van de kostprijs. De lucht is gratis. In tegenstelling tot andere stikstoffabrikanten, slagen de Europese erin om zeer energie-efficiënt te werken en met een zo klein mogelijke uitstoot van broeikasgassen. Het mankeert Europa niet aan strenge milieuwetgeving, maar wel aan een gemeenschappelijke energiepolitiek en een vrijmaking van de energiemarkt. Europa is heel afhankelijk van buitenlands aardgas. Hierdoor liggen de Europese gasprijzen – die bovendien nog gekoppeld zijn aan de olieprijs – tot vijfmaal hoger dan in buurland Rusland of Algerije, waar overheidsmaatregelen de prijzen politiek laag houden (zie figuur).

Dat tweeprijzensysteem in de directe buurlanden van de open Europese markt is een ernstige handicap voor de Europese producenten. In de VS zijn de gasprijzen gevoelig gedaald sinds de ontginning van schaliegas. Het is niet bekend of Europa ook daadwerkelijk deze bron gaat aanboren en onder welke milieuvorwaarden. Volgens de ene hoeft het niet te verwonderen dat nieuwe stikstofmeststoffabrikanten alleen nog buiten Europa gezet zullen worden. Europa zal dan voor meststoffen alleen maar afhankelijker worden van het buitenland. Anderen hechten geloof aan de daadkracht van Europa om tegemoet te komen aan het onevenwicht in de sector en aan de beleidsverschillen tussen Europa en de buurlanden. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

Wat de ontginning van fosfaaterts en kalizout betreft, liggen de problemen anders. De fosfaatmijnen liggen in politiek weinig stabiele landen zoals Marokko en Rusland. De kalimijnen bevinden zich ook op zeer beperkte plaatsen in wereld. Twee derde ligt in slechts drie landen. In *Management&Techniek* laten de producenten van fosfaatmeststoffen en kali in hun kaarten kijken en ze blikken er vooruit op de toekomst. Producenten in ons land van gekorrelde samengestelde meststoffen, kristallijne en vloeibare wateroplosbare samengestelde meststoffen vertellen op hun beurt hoe zij de toekomst zien. Zij kopen immers N, P en K aan.

Herwinnen en hergebruik

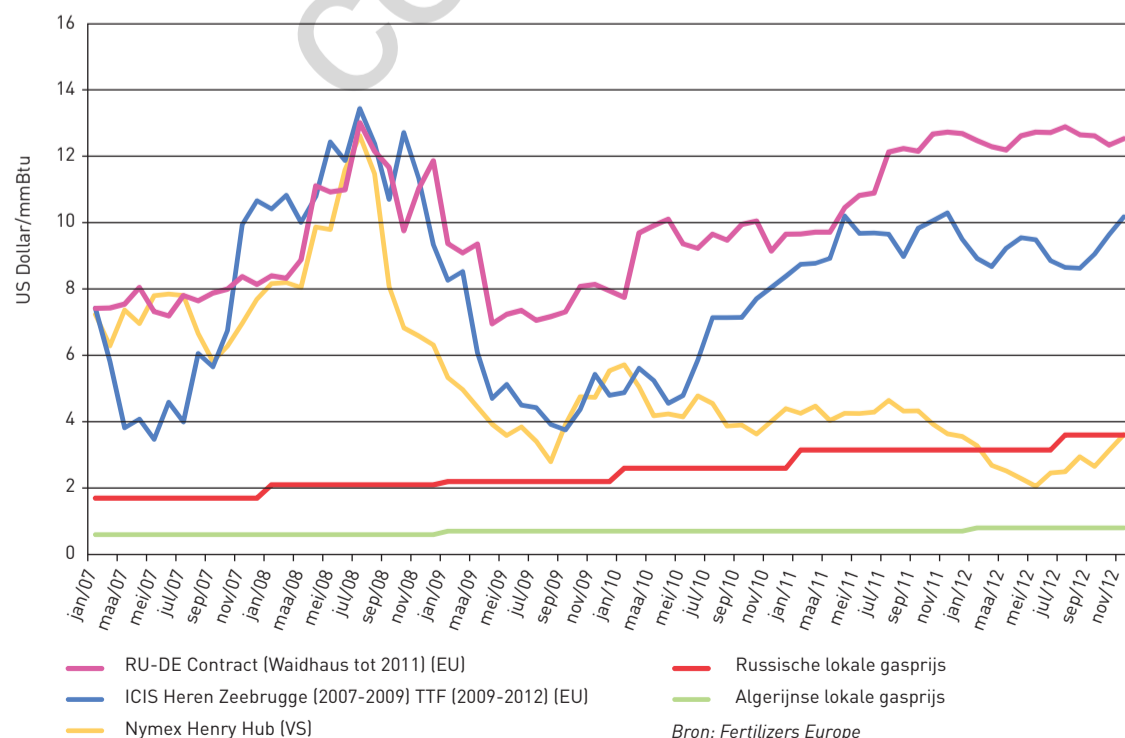
Er zijn ook heel wat nutriënten in omloop. De N, P en K die in omloop zijn, waren voor het merendeel in een dicht of ver verleden ook ooit afkomstig uit lucht of uit de bodem. De reserves zijn wel nog steeds groot, maar ze zijn niet oneindig. Het komt er dan ook op aan ze te recyclen of te herwinnen en te hergebruiken, voor zover dat vandaag technologisch mogelijk is. Een dergelijke strategie past in het kader van duurzame ontwikkeling en in het 'slim gebruik' van materialen. In Vlaanderen is een grote hoeveelheid nutriënten beschikbaar in dierlijke mest, in organisch-biologisch afval, in verbrandingsgassen, in dierlijk afval en in rioolwaterzuiverings-slib. Gebruik van organische meststoffen is in de landbouw een belangrijke vorm van een dergelijke recycling. Het winnen van nutriënten, met name van fosfor, uit mest of andere afvalstromen en het hergebruiken van deze zogenaamde secundaire fosfor kan een oplossing zijn voor enerzijds een mogelijk dreigend tekort en anderzijds een lokaal overaanbod.

Technologische ontwikkeling en wetgeving, onder meer inzake handel en gebruik van deze secundaire grondstoffen, krijgen steeds meer aandacht. Zo werd vorige maand in Brussel nog een Europese conferentie gehouden over het duurzame gebruik en hergebruik van fosfor, ook in de landbouw (zie pag. 18 van deze *Boer&Tuinder*).

INFORMATIE – Management&Techniek nr. 7 (2013), dossier 'Blik op minerale meststoffen'. Voor leden is *Management&Techniek* ook elektronisch beschikbaar op www.boerenbond.be. Ga naar Boer@Tuinder. In het dossier komen de volgende fabrikanten (leden van Berfertil) aan bod: Eurochem Antwerpen, K+S Benelux, OCI Agro, Prayon, Rosier, Timac Agro Belux, Yara Belgium. Ook de meststoffen(groot)handel Scoriethom en een Aveve-zaakvoerder.

Fotobijdragen: Waar komen de grondstoffen vandaan? Uit de lucht (N) 1, uit fosfaaterts (P) 2 en uit de zoutmijn (K) 3. De hoofdelementen kunnen gezamenlijk gekorrelde worden tot een samengestelde meststof 4 of als een eenvoudige meststof op de markt worden gebracht, zoals deze KAS (kalkammonsalpeter) 5. Bemesting wordt afgestemd op de specifieke stand van het gewas met deze N-tester 6. Bemesting kan zeer gericht met het zaaizaad worden meegegeven, dan volstaat zelfs 20 kg/ha 7. Meststoffen kunnen vollelvelds toegepast worden 8, maar ook druppelsgewijze samen met de irrigatie. Dat wordt fertigatie genoemd 9. Er zijn belangrijke ontwikkelingen en innovaties in de meststoffensector, op het vlak van productie zowel als samenstelling, formulering, toepassing, advisering en voorlichting. De concurrentie – ook op de lokale markt – is vooralsnog groot, wat vooruitgang stimuleert.

Vergelijking van prijsnoteringen van aardgas in de EU, de VS, Rusland en Algerije

Van grondstof tot meerdere producten

© TIMAC AGRO

© JACQUES VAN OUTRYVE

Van meten tot weten

© YARA

© TIMAC AGRO

Van gekorrelde tot vloeibaar

© ROSIER

© ROSIER